

מאמר ד"ה

יש להבין ענין צל הסוכה

מכ"ק אדמו"ר

שלמה זלמן מקאפוסט

בן כ"ק אדמו"ר יהודה ליב

בן כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

יו"ל לראשונה מכת"י מעתיק

ערב חג הסוכות תשפ"ג

נערך ע"י עקיבא שבריק

*Spreading the waters from the spring of the
Holy Baal Shem Tov requires much
time, effort and great detail.*

We need your financial support.

To donate via Paypal or Zelle

please use the links below:

לתרומות והנצחות

<http://paypal.me/ashavrick>

Zelle – ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me
at: Ashavrick@gmail.com

קיצור לשונו מאגרת של המגן אבות שנדפס בריש ספרו:

צריכים אנו ... להתחזק בעבודת ה' במוח ולב...ללמוד דא"ח יותר מטבעו ורגילותו...ומה שלומד דא"ח, יחשוב אח"כ בע"פ במוחו כל הדרוש כסדר ד' פעמים בהעמקה והתקשרות דעתו בחזק, וכל המרבה הרי זה משובח עד שיהיה נקנה במוחו ממש כו'. וזהו עבודה יקרה מאד שעיי"ז נעשה אדם אחר לגמרי.

(קטעים מתוך הספר המלך במסיבו כ"ה תשרי תש"ל אודות הספר מגן אבות)

כ"ק הרבי: בכלל, המאמרים מיוסדים על מאמרי הצמח צדק אלא שישנם הוספות. ועד"ז מאמרי אדמו"ר מהר"ש מיוסדים על מאמרי הצ"צ, ובפרט כפי שניתן להווכח עתה כאשר נדפסו הרבה מאמרים מהצ"צ רואים שהרבה ענינים נמצאים שם.

כ"ק הרבי: בעבר, כאמור, לא היו לומדים את ה"מגן אבות" והיתה אימרה שגורה בפי חסידים שאין ללמוד בו, אבל עתה יכולים ללמוד בו, כיון שהם מיוסדים על תורות הצ"צ.

רש"ג: מתחילה הייתי ירא ללמוד בספר "מגן אבות" אך כיון ששמעתי מכ"ק מו"ח (הריי"ץ) שהם מיוסדים על תורת הצ"צ, הוריתי היתר לעצמי.

כ"ק הרבי: הם מאמרים ערבים ("זיי זיינען גישמאקע מאמרים"), והם מיוסדים על תורת הצ"צ עם תוספת ביאור.

מאמר יש להבין ענין צל הסוכה

מכ"ק אדמו"ר שלמה זלמן מקאפוסט

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

יש¹ להבין ענין צל הסוכה שנקרא בזהר פרשת אמור צלא דמהימנותא, דאיתא שם, מאן דיתיב בצלא דמהימנותא, אחסין חירו ליה ולבנוי לעלמין. מהו שנקרא צל. גם צריך להבין מה שייך זה תיכף אחר יום כיפור, אזי צריכים ישראל לישב בצל סוכה. צריך להבין תחילה מאמר הזהר על פסוק ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור, ותחלה צריך להבין הפסוק מה שכתוב ראה קראתי בשם, וכתוב ראו קרא ה' בשם, מהו בשם, דלכאורה זה שפת יתר, מה שייך לבצלאל שהיה על ידו עשיית המשכן ענין בשם.

הנה כתיב טוב שם משמן הטוב, וכתוב בדוד ואעש לך שם כשם הגדולים, שזהו האבות. וצריך להבין מהו טוב שם, ומהו ואעש לך שם. גם איתא במדרש, צדיקים, שמן קודמין. ושמו מרדכי ושמו בועז. דומין לבוראן, ושמי הוי"ה, שמו קודם. ולהבין זה, הנה אנו אומרים וישמחו בך כל ישראל מקדשי שמך. וצריך להבין, למה נצרך לקדש השם, הלא הוא קדוש בעצמו. אך הענין דהנה אנו אומרים אתה קדוש ושמך קדוש, שאין דומה מה שאתה קדוש לשמך קדוש, ונצרך לחבר בחינת אתה קדוש עם שמך קדוש, שיהיה גילוי של אתה קדוש בבחינת שמך. וזהו ענין מקדשי שמך, שממשיכים מבחינת אתה קדוש, קדושת מהותו ועצמותו יתברך, בבחינת שמך קדוש. וזהו מעין מה שיהיה לעתיד לבא, דכתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, דאמרו רבותינו זכרונם לברכה, עכשיו נכתב בהוי"ה ונקרא באדנ"י או בשם אלקים, ולעתיד לבא יהיה נקרא כמו שנכתב, היינו בשם הוי"ה. נקרא, הוא ענין גילוי, ועכשיו האור הוא דשם הוי"ה. אבל הגילוי הוא דשם אלקים או אדנ"י. ולעתיד לבא יהיה הגילוי גם כן משם הוי"ה.

והענין, די שם הוי"ה ושם הוי"ה, כמו שכתוב יהי שם הוי"ה מבורך. הוי"ה הוא שם העצם, שם המיוחד, והוא העצמות שמאיר ומלוכש בכלים, וזהו עצמות אור אין סוף שבמדות דאצילות. ושם הוי"ה, הנה שם הוא שני דברים. אחד, שהוא הארה שאינו נוגע לעצמותו. השני, שאף שהוא רק הארה לבד, אבל על ידי זה מתגלה עצמותו. שעל ידי קריאה בשם האדם, נפנה על ידי זה כל עצמותו לקוראו. ולמעלה, זהו בחינת

¹ המאמר נדפס כאן לראשונה מכתב יד מעתיק.

מלכות, שם אלקים, שהוא הארה בעלמא. וזהו בחינת גילוי בעולמות, כמו שכתוב מלכותך מלכות כל עולמים, שנקרא דבר הוי"ה. שדיבור הוא ענין גילוי. אך עכשיו, לא כשהוא נכתב הוא נקרא. שהגילוי, רק שם אלקים ואדנ"י. ולעתיד לבא, שיהיה על ידי גילוי הוי"ה עצמו.

דהנה יש שני מיני הנהגות. אחד, הוא מה שכתוב ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, שהתחדשות ההתהוות דכל העולמות עליונים ותחתונים הוא תמיד בכל יום ובכל זמן, כמו שכתוב הוי"ה הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת כו'. אך השפעה זו היא דרך התלבשות והסתר דשם אלקים, כמו שכתוב כי שמש ומגן הוי"ה אלקים, שמעלים ומסתיר על שם הוי"ה, שלא יהיה מושג אלקות, רק מציאותו, שזהו הסתר הבורא מהנברא, עד שלמטה נעשה חשך והסתר אלקות לגמרי, ונראה טבע כו'. והנהגה השני, הוא ענין גילוי הוי"ה, כמו ביציאת מצרים וקריעת ים סוף, שהיה נסים נגלים יוצאים מהטבע, כמו שכתוב אותות ומופתים באדמת בני חם, הוא ענין ערות הארץ, נוקבא דקליפה, נו"ן שערי טומאה דקליפה. והיה גם שם גילוי אותות ומופתים, וכמו בקריעת ים סוף ומתן תורה, וזהו ענין גילוי הוי"ה. שלמעלה, זהו גילוי יחודו ואחדותו יתברך. ולמטה, זהו גילוי אותות ומופתים נסים מופלאים שיוצאים מגדר הטבע, אשר הלכו אלקים לפדות כו' ולשים לו שם. ולכאורה, השם היה תחלה, ומהו לשום. אך הכוונה, שיהיה על ידי גילוי הוי"ה, וזהו לשום לו כו'. וזהו ענין שמו אחד דלעתיד, שיהיה גילוי שם הוי"ה, ולא יסתיר על זה שם אלקים.

והנה מתחלה כתיב יהיה הוי"ה אחד ושמו אחד. שלהיות שמו אחד, צריך להיות תחלה הוי"ה אחד. וענין הוי"ה אחד, הוא דאיתא, הוי"ה הוי"ה, ופסיק טעמא בגווייהו, שיש שני שמות. הוי"ה דלעילא דבחינת עתיקא, שהוא בחינת עתיק יומין המתנשא מימות עולם, בחינת סובב כל עלמין. והוי"ה דזעיר אנפין, בחינת ממלא כל עלמין. ויש פסיק טעמא ביניהם. אבל הוי"ה אחד, היינו שיהיה החיבור של הוי"ה דעתיקא, עם הוי"ה דזעיר אנפין, ועל ידי זה יהיה שמו אחד, שעל ידי שמו יהיה גילוי הוי"ה.

וזהו גם כן פירוש הפסוק טוב שם משמן הטוב. שמן הוא בחינת חכמה, כמו שכתוב שמן משחת קודש. ושמן הטוב, זהו השפעת החכמה בכל עולם האצילות, כמאמר ומגיד מראשית אחרית. ועל כן, בכל עולם האצילות מאיר בחינת מ"ה וביטול דחכמה, שהוא עולם האחדות, איהו וחיוהי וגרמוהי חד. אך זהו רק באצילות. אבל טוב שם, הוא שיהיה גילוי יחודו ואחדותו גם בבריאה יצירה עשיה, זהו למעלה יותר מבחינת שמן הטוב, (שזהו מבחינת הוי"ה דלעילא דעתיקא כנזכר לעיל). וזהו צדיקים, שמן קודמן, כי צדיקים ממשיכים זה, שיהיה טוב שם, לשום לו שם. ולפי שממשיכים זה

על ידי תורה ומצות שמקיימים, על כן מאיר זה בהם, על כן שמן קודמן, דומין לבוראן כו'. וזהו גם כן מה שכתוב בבצלאל, קראתי בשם, שהוא העיקר שממשיך בחינת זו דטוב שם ולשום לו שם, ובו מאיר בחינת זו. ומה שכל הצדיקים ממשיכים זה, הוא ענין אחר. אבל בצלאל, הוא היה העיקר, כמו שיתבאר אם ירצה השם, שבצלאל נשמת יוסף, לשון תוספת כו'.

ויש עוד פירוש בענין קראתי בשם, וכמעט שניהם עולים כאחד. דאיתא בזהר על זה, אדכרנא שמי, פירוש אדכרנא, לשון דכר ומשפיע בשם. והענין כמו שכתוב בכל מקום אשר אזכיר את שמי, שפירוש דכר ומשפיע בבחינת שמי. וכמו שכתוב גבי ציצית, למען תזכרו ועשיתם את כו', וכתוב זכור את יום השבת, להיות בחינת דכר ומשפיע בשבת, להוסיף קדושה על קדושתו, וכמאמר ענין זכרונות. וזהו גם כן אדכרנא שמי, להיות בחינת דכר ומשפיע בשם, היינו להמשיך מעצמות אור אין סוף בבחינת שם, וזהו על ידי בצלאל.

נמצא נתבאר שני פירושים בפירוש קראתי בשם בצלאל. אחד, שהוא ענין להיות טוב שם, לשום לו שם, המשיך זה בצלאל. ופירוש השני, שהוא ענין אדכרנא שמי, הוא על ידי בצלאל. וצריך להבין, מה שייך ענין זה דקראתי בשם כו', לעשיית המשכן על ידו. הנה עתה יובן מאמר הזהר בפרשת תרומה דף קנ"ב עמוד אל"ף, אתברר מכל עמא דישראל. פירוש, בצלאל הוברר מכל ישראל, להיות על ידו דוקא עשיית המשכן, אף שהיה אז ששים ריבוא ישראל, והיה בהם כמה גדולים, הוברר אחד מהם, והוא בצלאל. והטעם איתא שם, דהא בצלאל הוה ידע חכמתא לצרפא אתוון דאתבריאו בהו שמיא וארעא, ועל חכמתא דא אתבנו משכנא על ידיה. וכן הוא בגמרא, בצלאל היה יודע לצרף אותיות שנברא בהם שמים וארץ.

ויש להבין, מה שלעשיית המשכן שלמטה היה צריך לידע לצרף האותיות שנבראו בהם שמים וארץ. והענין, דאיתא באור תורה מהרב המגיד דמעזריטש נשמתו עדן זכותו יגן עלינו אמן, שהמשכן היה הנשמה והחיות של כל העולמות עליונים ותחתונים. יריעות המשכן היה החיות ונשמה של נוטה שמים כיריעה. ומנורה היתה הנשמה של המאורות שמש ולבנה, כמו שכתוב אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. דכמו שבהנשמה, אף שאין בה תמונת עין ויד ורגל, עם כל זה נמשך ממנה כחות בכל הגוף, ראיה בעין וכח המעשה ביד וכח ההילוך ברגל, כמו כן המשכן היה הנשמה של כל העולמות. יריעות המשכן היה הנשמה של כל בחינות שמים וארץ דכל ההשתלשלות שמים וארץ עילאין ושמים וארץ תתאין, עד שמים וארץ הגשמיים. וכמו כן המנורה היתה החיות והנשמה של כל המאורות, שמשא וסהרא שבכל סדר ההשתלשלות. ועל כן, היה צריך שידע בצלאל האותיות שנבראו בהם שמים וארץ כו'.

וזהו שכתוב ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה בתבונה ובדעת, כמו במעשה בראשית דכתיב ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו. על כן היה בו גם כן בחינת חכמה בינה דעת.

וזהו דאיתא במדרש על פסוק ויתעצב ה' אל לבו, משל למלך שבנה פלטרין על ידי האדריכל. ואחר כך, כשכעס הוא על האדריכל. כך האדריכל של עולם היה לבו, ועל כן ויתעצב אל לבו, עיין שם. לבו, זהו ל"ב אלקים שבמעשה בראשית, בחינת מלכות. דכמו לב האדם, נקרא מלך באמצע הגוף, שממנה מתפשט החיות בכל אברי הגוף, ואחר כך הילוך הדם חוזר ועולה ללב, כמו כן בחינת המלכות נקראת לב, שמשם מתפשט ונמשך החיות בכל העולמות, כמו שכתוב מלכותך מלכות כל עולמים. ואחר כך, כל האתערותא דלתתא והעלאת מיין נוקבין של העולמות, עולים בבחינת מלכות. וזהו שהמלכות היתה האדריכל, כמו ואהיה אצלו אומן כו', וזה היה בבריאת העולמות. וכמו כן בעשיית המשכן, שזה היה הנשמה והחיות של כל העולמות, היה האדריכל בצלאל.

וצריך להבין מה שבבריאת העולם היה האדריכל לבו, בחינת מלכות, ובעשיית המשכן היה האדריכל בצלאל. ולהבין זה צריך להבין מתחלה מה שנתבאר לעיל, שהנשמה והחיות של העולמות היה המשכן. מה היה קודם המשכן, שהיה אז גם כן עולמות עליונים ותחתונים וגם עולם הזה הגשמי, והיה בהם חיות גם בלא המשכן. אך הענין, כי בריאת העולמות היה בדרך העלם והסתר, וזהו שכתוב מלכותך מלכות כל עולמים. עולם, לשון העלם, שאין בהם גילוי אלקות. ומה שהמשכן הוא נשמה וחיות של העולמות, הוא שעל ידי גילוי אלקות בעולמות, גילוי יחודו יתברך כו', וכמו שכתוב ה' אמר לשכון בערפל בנה בניתי בית זבול לך האמנם ישב אלקים על הארץ.

וביאור הענין, כי בריאת העולמות שקודם המשכן, הוא ענין עולם שנה נפש. שהבחינות מאלקות שמלוּבש בהעולמות, זהו רק בחינת נפש, אבל לא נשמה ואפילו לא רוח, כמו שכתוב אחר המבול לא ידון רוחי כו'. ועל ידי המשכן, נמשך גם בחינת נשמה בעולם וכל שכן רוח כו'. ובאמת, המשכן נוגע גם בשם הוי"ה כביכול, כמו שכתוב בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה'. פירוש, שנעשה בעל קומה, במוחין דגדלות, כמו שכתוב הגדול הוי"ה, הבו גודל לאלקינו, ובנוחה יאמר שובה הוי"ה כו'. וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ. דאילו במעשה שמים וארץ כתיב, אף ידי יסדה ארץ וימינו טפחה שמים. ובמעשה צדיקים כתיב, מקדש אדני כוננו ידיך. ופירשו בתוספות שם, דבמעשה שמים וארץ כתיב, חד יד בחד מעשה, נטה שמאלו וברא ארץ, נטה ימינו וברא שמים. פירוש, נטה שמאלו וברא ארץ, זהו המלכות, שבנינה מהגבורות, כמו שכתוב כבוד מלכותך כו',

וגבורתך כו', שהוא ענין גבורות וצמצומים, להעלים ולהסתיר, שיתהוו עולמות ונבראים יש ודבר נפרד. נטה ימינו וברא שמים, זהו זעיר אנפין, דרובו חסדים, דשם איהו וגרמוהי חד כו'. ובכלל, זהו הוי"ה ואלקים. הוי"ה חסד, ואלקים דיין. זהו ימינו ושמאלו.

אבל במעשה צדיקים, היה בשני ידות. פירוש, שהוא מיתוק הגבורות בחסדים, לאכללא שמאלא בימינא, שיהיה גילוי יחודו ואחדותו יתברך דבעולם האצילות, גם למטה בבריאה יצירה עשיה. וזהו שכתוב במקדש, שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה, כדרך שבא ליראות כך בא לראות. והענין, דכתיב כי עין בעין יראו, שיש העין שמלמטה למעלה, שלמטה היש ולמעלה אין (שאינו מושג כידוע), ויש עין שמלמעלה למטה, שלמעלה הוא יש האמיתי, ולמטה הוא אין וכלא חשיב. וכי עין בעין יראו, הוא שיהיה הראיה דעין שממטה למעלה, כמו מלמעלה למטה, וזהו גם כן כדרך שבא ליראות, כך בא לראות, וכמו שכתוב לעשות הישר בעיני ה' אלקיך. וזהו גדול מקדש, שניתן בין שתי אותיות, פעלת הוי"ה מקדש אדנ"י. פירוש, שמחבר ומיחד השני שמות, הוי"ה ואלקים. וזהו שהאדריכל של המשכן, שהוא ענין יחוד הוי"ה ואדנ"י, היה בצלאל, לפי שהוא המשיך זה, כנזכר לעיל בענין קראתי בשם.

ולהבין מה שיך זה לבצלאל דוקא, דאיתא בזהר שם, ושמיה ברזא עילאה אקרי הכי בצלאל, בצל אל, ומאן איהו, דא צדיק, דאיהו יתיב בצל אל, ההוא דאקרי אל עליון. ונמצא, שמפרש ששם זה בצלאל, זהו בחינה עליונה למעלה, שנקרא כן בצלאל. והוא כמו שנתבאר לעיל, שזהו בחינת יוסף, ויוסף הוא בחינת יסוד, צדיק יסוד עולם. ונקרא צדיק, על שם הפעולה, שהוא עושה צדקה, כמו שכתוב צדיק ה' צדקות אהב כו'. וענין צדקה, הוא להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים, דהיינו להעני ושפל, דלית ליה מגרמיה כלום, להשפיע לו חיות כו'.

וכמו כן ענין צדקה למעלה, שהוא להחיות רוח שפלים, הם עולמות בריאה יצירה עשיה. ונקראו שפלים, לפי שבאצילות הוא גילוי יחודו יתברך, איהו וגרמוהי חד. אבל עולמות בריאה יצירה עשיה, הם עלמא דפרודא, כמו שכתוב ומשם יפרד, דלאו איהו וגרמוהי חד, כי שם העלם והסתר, על כן נקראים שפלים. וענין צדקה, היינו להמשיך גילוי יחודו ואחדותו יתברך, גם בבריאה יצירה עשיה, כמו באצילות, וזהו ענין דירה בתחתונים. וזהו פירוש הפסוק ישר יחזו פנימו, זהו פנימיות אור אין סוף שמאיר באצילות, יהיה הגילוי ישר גם בבריאה יצירה עשיה, כמו למעלה. ועל זה נאמר ושמרו דרך הוי"ה לעשות צדקה, שהצדקה הוא הדרך והילוך להמשכת גילוי שם הוי"ה. וזהו שכתוב, צדיק ה' בכל דרכיו, שהוא ענין ארחין ושבילין, שעל ידם הוא המשכת הגילוי

מאור אין סוף בעולמות. וזהו גם כן מה שכתוב ונתתי שלום בארץ. ארץ, זהו יבשה, עלמא דאתגלייא, מקור התהוות היש ונפרד. וענין שלום בארץ, היינו החיבור ויחוד, כמו שכתוב כי כל בשמים וארץ, ותרגם יונתן דאחיד בשמיא וארעא. וזהו שכתוב ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ. וכל אלו הם כנויים לבחינת יסוד, שנקרא צדיק, שלום, וחי. והכוונה, שעל ידו הוא היחוד דהוי"ה ואדנ"י. וזהו צדיק, דאיהו יתיב בצל אל, ההוא דאקרי אל עליון.

ובפירוש אל עליון, בזהר פרשת לך לך מפרש דקאי על בינה, על פסוק וברוך אברם לאל עליון (זהו בינה), קונה שמים וארץ, זעיר ונוקבא דאצילות. ולפעמים מפרשים אל עליון שהוא עתיקא, בפירוש האל הגדול הגבור והנורא אל עליון. גדול וגבור, זהו מדות חסדו וגבורתו. ומדת תפארת, שהוא נורא, להיות על ידו התכללות חסד וגבורה, כמו שכתוב המשל ופחד עמו עושה שלום כו', שזהו מצד בחינת והנורא שבתפארת, נמשך זה מבחינת אל עליון, עתיקא, בחינת עתיק יומין המתנשא מימות עולם, ולא מכל אילין מדות איהו כלל, בחינת חד ולא בחושבן, בחינת סובב כל עלמין, וזהו פירוש עליון וסובב.

והענין, ששני הפירושים הם לאחדים. כי מה שבינה נקראת אל עליון, זהו מצד התגלות עתיק בבינה. והענין, כי עיקר בחינת אל עליון, זהו בעתיקא. אך גילוי לבחינת זו, הוא בבינה. ומצד התגלותו בבינה, נקראת גם הבינה אל עליון, אבל לא מצד עצמות ספירת הבינה. וכמו שמפרשים אלוה סליחות מלך מוחל כו' בבינה, וכל יום כיפור בבינה, וזהו רק מצד התגלות עתיקא שבבינה. והנה בחינת צדיק, יסוד, מושך בעצמו כח מבחינת אל עליון, להיות עושה צדקה, להמשיך גילוי אלקות בעולמות, כי אל עליון גומל חסדים טובים. פירוש, סתם חסדים, יכולים לישאר למעלה באצילות, בלתי יומשכו למטה בעולמות. אבל חסדים טובים, היינו שנמשכים למטה בעולמות, וזהו מצד אל עליון, כי המגביהי, (על ידי זה) המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוה. ועל כן, כדי להיות בחינת צדיק, לעשות צדקות כו', ממשך כח מבחינת אל עליון. וזהו שאמר בפיוט, הלן בסתר בצל שדי. שדי, זהו יסוד, כמו שכתוב באברהם אחר מצות מילה, אני אל שדי כו', וכתוב וארא כו' באל שדי, ובחינה זו לן בסתר בצל שדי.

וזהו שכתוב ובניהו בן יהוידע איש חי רב פעלים מקבציאל. ח"י, זהו יסוד צדיק ח"י עלמין, רב פעלים. הנה יש עשיה ופעולה. עשיה, הוא ענין גבורות וצמצומים. ופעולה, הוא ענין תיקון, והוא ענין יחודים, כמו שכתוב פעלת הוי"ה כו', וכתוב פעלת לחוסים בך, פועל ישועות פועל גבורות, והוא על ידי מקבציאל, שמקבץ ומאסף לתוכו מבחינת אל. דאיתא בזהר, דא דרגא עילאה סתימאה, עין לא ראתה, והוא בחינת עליונה מאד, בחינת כי אל דעות, שלמעלה משני הדעות, ומחבר אותם כו'. וזהו ענין

בצלאל למעלה, שהוא בחינת יסוד. ולמטה, היה זה נשמה לבד, מבחינת צדיק שלמעלה, ועל כן היה על ידו עשיית המשכן, שהוא גם כן ענין היחוד כנוזר לעיל.

ועתה צריך להבין מה שאמר בזהר, ואיהו יתיב בצל אל כו', רק בחינת צל לבד. והענין יובן מענין צל סוכה, שהוא רק צל לבד. ולדינה, צריך להיות צלחה מרובה מחמתה. הנה חמתה הוא בחינת שמש הוי"ה, שהוא בחינת גילוי אור, כמו שכתוב לדוד ה' אורי. וצל הוא בחינת מקיף, שלמעלה מגילוי בפנימיות, והוא בחינת ישת חשך סתרו, סתימא דכל סתימין, שלמעלה מגדר גילוי בפנימיות, אפילו הארה כו'. וסוכה, עיקר ענינה הוא הצל, כמו שכתוב וסוכה תהיה לצל יומם. יומם, זהו השמש, בחינת הוי"ה, שהוא בחינת גילוי. וצל על יומם, הוא בחינת ישת חשך סתרו, ובחינה זו הוא שמתגלה בסוכות. ועל כן, חג הסוכות הוא אחר יום כיפור. יום כיפור הוא ענין סלחתי כדבריך, שלפי ערך התשובה, לפי ערך זה נמשך לו הסליחה, וזהו בחינת גשם, ויבוא כגשם לנו. וסוכות, הוא בחינת אהיה כטל לישראל, אתערותא דלעילא, שלמעלה מאתערותא דלתתא. וזהו מהבחינה שלמעלה מהשתלשלות, ועל כן נמשך רק בבחינת צל. וזהו גם כן שהתורה נקרא צל, כמו שכתוב ובצל ידי כסיתיך, זהו התורה, מצד בחינת טל שיש בה, כמו שכתוב יערוף כמטר לקחי תזל כטל כו'.

ובזה יובן גם כן ענין בצל אל. שמבחינת אל עליון, אין יוכל להתגלות, כי אם רק בחינת צל ומקיף לבד. ואחר כך אמר, בן אורי, מלשון אור וגילוי. היינו, שאחר כך מתגלה הארה מבחינת זו בפנימיות. וזהו על דרך שמיני עצרת שאחר חג הסוכות, שאז הוא עצרת וקליטה בפנימיות, שזהו מה שכתוב בצלו חמדתי וישבתי (זהו צל הסוכה), ופריו מתוק לחכי זהו בשמיני עצרת, פר אחד איל אחד, שנמשך ונקלט הארה מבחינת הצל דסוכה בפנימיות. כי ידוע הכלל בכל המשכה (שלמעלה מהשתלשלות), שמתחלה צריך להיות בבחינת צל ומקיף, ואחר כך מתגלה בפנימיות. וזהו גם כן בענין בצלאל, שמתחלה נמשך בו בחינת צל ומקיף מבחינת אל עליון, ואחר כך בן אורי, שמקבל גם בפנימיות, מהמשכת בחינת אל עליון. וזהו מה שכתוב, אל הוי"ה ויאר לנו. אל, זהו תיקון הראשון די"ג תיקוני דיקנא, אל רחום כו', והוא בבחינת מקיף. ואחר כך ויאר, הוא תיקון השביעי, ואמת, הארת פנים, בחינת יאר ה' פניו, שמתגלה בפנימיות.

עוד איתא בזהר שם, ואיהו יתיב כגוונא דהוא אל. כוונת זה המאמר הוא עוד פירוש אחר בענין צל אל, שפירושו כגוונא, היינו כמו צל האדם, עושה כל מה שהאדם עושה. כמו כן בחינת צדיק, עושה כמו ההוא אל עליון, שהוא בחינת בינה, מצד התגלות עתיקא שבה, שנעשית כתר לזעיר אנפין. כמו כן בחינת צדיק יסוד, נעשה כתר למלכות. והענין, כי והחכמה מאין תמצא, היינו שמה שלמעלה מהחכמה, הוא בחינת

אין וכתר, כמו כן בחינת מלכות שנקראת חכמה תתאה, חכמת שלמה, מה שלמעלה ממנה, אין וכתר. ויסוד, למעלה מהמלכות, על כן הוא בחינת כתר להמלכות.

וביאור הענין, הוא על פי מה שנתבאר בדרוש המתחיל תקעו דשנה זו, שיחוד דזעיר אנפין ומלכות, נקרא יחוד קודשא בריך הוא ושכינה, יחוד סובב כל עלמין וממלא כל עלמין. הרי שבחינת זעיר אנפין נקרא סובב, לגבי מלכות. ויסוד ממשיך מבחינת זעיר אנפין, במלכות, על כן הוא גם כן בחינת כתר וסובב. ונקרא גם כן מזלא, כדאיתא בזהר, דכל ברכאן שבן נזלין מתמן. ענין נזלין, הוא כמו שכתוב ונוזלים מן לבנון, וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה, בני חיי ומזוני, לאו בזכותא תליא, אלא במזלא תליא. זכות, הוא מה שעל פי חכמה ושכל. ומזלא, הוא למעלה מחכמה ושכל, (כמו שאומרים, שזה מזלו כן). והענין, דאף שבני נמשכים מדעת, כמו שכתוב והאדם ידע, וחיי מחכמה, והחכמה תחיה, ומזוני מבינה, מצפון זהב יאתה, שלחן בצפון, אף על פי כן שרש ההמשכה מבחינת שלמעלה מהחכמה, רק שנמשכים על ידי חכמה בינה דעת. נמצא, שמזלא הוא למעלה מהחכמה. ואם כן, יסוד, שמשם נמשכים כל ברכות וישועות וטובות, שנקרא מזלא, הוא גם כן בחינת אין, כתר, וזהו שאמרו בזהר, כגוונא דההוא אל.